

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v **dedičskej veci po poručiteľke I. U.**, rodenej K., narodenej X., naposledy bytom K., zomrelej X., **o prejednanie dodatočne objaveného dedičstva**, ktorá dedičská vec sa viedla na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 30 D 387/2005, o dovolaní Z. L., bývajúcej v K., zastúpenej Mgr. S. G., advokátkou v Ž., proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 28. novembra 2008, sp. zn. 10 CoD 25/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Žiline z 28. novembra 2008, sp. zn. 10 CoD 25/2008 vo výroku, ktorým zmenil uznesenie okresného súdu v časti o povinnosti Z. L. vyplatiť ostatných dedičov tak, že jej uložil povinnosť v prípade prevodu nadobudnutej nehnuteľnosti doplatiť ostatným dedičom ich zákonný dedičský podiel z hodnoty, ktorá bude vymedzená v zmluve o prevode pozemku, vrátane prípadu prevodu jeho časti alebo prevodu spoluvlastníckeho podielu k nemu a povinnosť doplatiť ostatným dedičom ich zákonný dedičský podiel aj z prípadných výnosov za užívanie pozemku parc. č. X. v kat. úz. K. **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žilina uznesením z 11. februára 2008 č.k. 30 D 387/2005-134 potvrdil nadobudnutie dodatočne objaveného dedičstva pozostávajúceho z nehnuteľnosti – KN parc. č. X. orná pôda o výmere X. m², v cene 1 476,40 Sk, vedená na LV č. X., kat. úz. K., v prospech Z. L., bývajúcej v K., s povinnosťou vyplatiť A. M., J. V. a Ing. V. U., každému sumu po 246,-- Sk, B. U. a I. D., každej sumu po 246,-- Sk, všetkým do 1 mesiaca po právoplatnosti uznesenia o dedičstve. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že keďže medzi dedičmi k dohode nedošlo, rozhodol súd autoritatívne s tým, že prihliadol jednak na ustanovenia zákona č. 180/1995 Z.z, ako aj na to, že pozemok má nadobudnúť dedič, u

ktorého sú najlepšie predpoklady na obhospodarovanie. Záujem o nadobudnutie pozemku prejavili Z. L. a J. V. Keďže J. V. sa odsťahovala do okresu N. Z., javilo sa súdu účelné, aby dedičstvo prevzala Z. L., ktorá býva v katastrálnom území, v ktorom sa nachádza predmet dedenia. Zároveň jej uložil povinnosť vyplatiť ostatných dedičov do výšky ich dedičských podielov podľa hodnoty dedičstva už právoplatne ustálenej v predchádzajúcom štádiu konania a skonštatoval, že pre prípad darovania, výnosov alebo predaja za trhovú cenu je povinná vyplatiť každému z dedičov jeho zákonný podiel do jedného mesiaca po obdržaní finančných prostriedkov. Zároveň priznal notárovi ako poverenému súdному komisárovi odmenu a náhradu hotových výdavkov 1 313,- Sk a rozhodol o platení trov konania jednotlivými účastníkmi.

Krajský súd v Žiline na odvolanie A. M. uznesením z 28. novembra 2008, sp. zn. 10 CoD 25/2008 uznesenie okresného súdu vo výrokoch o nadobudnutí dedičstva a o trovách konania potvrdil. Zmenil uznesenie okresného súdu v časti o povinnosti Z. L. vyplatiť ostatných dedičov tak, že okrem už v uznesení okresného súdu uvedenej výšky vyplatenia je Z. L. povinná v prípade prevodu nadobudnutej nehnuteľnosti doplatiť ostatným dedičom ich zákonný dedičský podiel z hodnoty, ktorá bude vymedzená v zmluve o prevode pozemku, vrátane prípadu prevodu jeho časti alebo prevodu spoluvlastníckeho podielu k nemu a uložil jej povinnosť doplatiť ostatným dedičom ich zákonný dedičský podiel aj z prípadných výnosov za užívanie pozemku parc. č. X. v kat. úz. K.. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že v súdnej veci v aktuálnom štádiu je predmetom posúdenia a rozhodnutia len otázka nadobudnutia dedičstva. Nakoľko novoobjavený majetok predstavuje lesný pozemok, nachádzajúci sa mimo zastavaného územia obce a jeho výmera je iba X. m², je nevyhnutné na jeho nadobudnutie aplikovať ustanovenia III. časti zákona č. 180/1995 Z.z., čo v konkrétnostiach znamená, že nadobúdateľom dedičstva môže byť len jeden z dedičov. Uvedené zákonné ustanovenie vymedzuje len jedno kritérium na (autoritatívne) rozhodnutie súdu, ktorý z dedičov nadobudne (in natura) pozemok spadajúci pod režim právnej úpravy zákona č. 180/1995 Z.z. Týmto kritériom je to, kto z dedičov má najlepšie podmienky pre obhospodarovanie pozemku. Je prirodzené, že vhodnejšie predpoklady sú dané u dedičov, ktorí bývajú bezprostredne v dotknutom katastrálnom území alebo blízko neho. V tejto súvislosti bolo správne uprednostnenie Z. L. pred J. V., i keď na druhej strane bola opodstatnená výhrada odvolateľky, že okresný súd (súdny komisár) nedôsledne zaznamenal prednes jej zástupcu na prejednávaní dedičstva, čo do určitej miery A. M. „vylúčilo“ z posúdenia jej osoby ako možného nadobúdateľa dedičstva. Odvolací súd pri posúdení

vhodnosti osoby, ktorá nadobudne predmet dedičstva, prihliadol na reálny charakter/druh pozemku. Keďže v danom prípade sa jedná o lesné pozemky, platí pre každého vlastníka z toho vyplývajúce obmedzenie súvisiace so spôsobom hospodárenia v lesoch. Z tohto pohľadu rovnaké predpoklady na obhospodarovanie sú dané u Z. L. i A. M.. Pri potvrdení určenia Z. L. za nadobúdateľku dedičstva krajský súd vzal do úvahy to, že A. M. mala prioritne záujem o finančný výplatok a len subsidiárne, pre prípad neposkytnutia výplatku, vychádzajúceho z ceny 80,-- Sk za 1 m², mala záujem na bezprostrednom nadobudnutí pozemku jej osobou. Opodstatnenou výhradou odvolateľky, bola však námietka o tom, že vo výroku (v záväznej časti rozhodnutia) bolo uvedené vyplatenie ostatných dedičov len z hodnoty 1 476,40 Sk. S poukazom na nízku hodnotu pozemku, ktorý nadobudla len jedna dedička, pričom táto nízka hodnota je dôsledkom princípu nadobúdania dedičstva smrťou poručiteľa (§ 460 Občianskeho zákonníka) a v záujme ochrany vlastníckeho práva (vrátane dedenia), ako základného ľudského práva garantovaného v článku 20 Ústavy Slovenskej republiky, krajský súd (zhodne so súdom prvého stupňa), považoval za potrebné rozšíriť povinnosť nadobúdateľky dedičstva poskytnúť finančné vyrovnanie. Za účelom zmiernenia „tvrdosti“ následkov legislatívnych obmedzení dedenia zákonom č. 180/1995 Z.z., odvolací súd uložil bezprostredne vo výrokovej časti Z. L. povinnosť v prípade prevodu vlastníctva k pozemku parc. č. X. kat. úz. K. doplatiť ostatným dedičom, okrem už určenej čiastky, aj sumu zodpovedajúcu ich dedičskému podielu z hodnoty veci pri jej prevode, t.j. podľa ustálenia ceny hodnoty v príslušnej zmluve o prevode. Zároveň jej uložil povinnosť v prípade získania výnosov z užívania predmetnej nehnuteľnosti (napríklad za ťažbu dreva alebo z prenájmu pozemku) taktiež poskytnúť finančné vyrovnanie ostatným dedičom podľa výšky ich zákonných dedičských podielov. Odvolací súd však nestanovil osobitnú lehotu na splnenie dotknutých povinností. V zmysle § 563 Občianskeho zákonníka bude dlžník (v prípade uskutočnenia prevodu alebo získania výnosov nadobúdateľka Z. L.) povinný plniť veriteľom (ostatní dedičia) prvého dňa po tom, čo veritelia o plnenie požiadajú.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu vo výroku, ktorým krajský súd zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa tak, že rozšíril u nadobúdateľky dedičstva, okrem povinnosti výplaty zákonných podielov ostatným dedičom, o povinnosť uloženú do budúca a to doplatenie dedičských podielov z hodnoty prevodu pozemku, ako aj výplaty prípadných výnosov, podala dovolanie Z. L. s poukazom na ustanovenie § 241 ods. 2 písm. a/, b/, c/ O.s.p. v spojitosti s § 237 písm. f/ O.s.p. Namietala, že zmenou prvostupňového rozhodnutia súdu a to rozšírením povinnosti nadobúdateľky dedičstva

o povinnosť uloženú do budúcnosti, bola jej odňatá možnosť konať pred súdom a to odňatím zákonného práva možnosti účinne sa brániť proti výroku uznesenia podaním riadneho opravného prostriedku. Týmto postupom súdu nebola dodržaná dvojinštančnosť súdneho konania. Pokiaľ ide o samotné hmotnoprávne posúdenie veci s poukazom na ustanovenia zákona č. 180/1995 Z.z. tvrdila, že odvolací súd nesprávne právne vec posúdil, čo malo za následok samotnú nezákonnosť vydaného rozhodnutia. Pri skúmaní základnej podmienky nadobudnutia pozemku v súlade s ustanovením § 23 ods. 2 zákona č. 180/1995 Z.z. v platnom znení, sú predovšetkým predpoklady obhospodarovania dané u nadobúdateľky pozemku, ktorá ako nadobúdateľka bola zaviazaná povinnosťou finančného vysporiadania s ostatnými dedičmi z hodnoty nehnuteľnosti v čase smrti poručiťky a to do výšky ich dedičských podielov. Je však v rozpore so zákonom, aby súd nadobúdateľku pozemku a to už ako jeho vlastníčku, s poukazom na článok 20 Ústavy SR, zaväzoval povinnosťami do budúcnosti. Namietala, že odôvodnenia uznesenia odvolacím súdom je v samotnom rozpore s článkom 20 Ústavy SR, spočívajúceho v práve ochrany vlastníckeho práva a garantovania dedenia, ako ďalšieho základného práva. Uloženie povinnosti vlastníčke pozemku v rozsahu uvedenom vo výroku uznesenia odvolacím súdom, je zásahom do jej vlastníckeho práva. V zmysle zákonných ustanovení, súd nemôže vyslovením „zmiernenia tvrdosti“ zákona č. 180/1995 Z.z., podľa vlastnej úvahy rozširovať povinnosti dané zákonom. V súlade so zákonom č. 180/1995 Z.z. skúma súd iba podmienky, u ktorého dediča sú splnené zákonné predpoklady najvhodnejšieho obhospodarovania za účelom nadobudnutia predmetu dedenia a súčasne rozhoduje o povinnosti nadobúdateľa pozemku o povinnosti vysporiadania sa s ostatnými dedičmi do výšky ich zákonných podielov. Vyporiadanie, ako finančné vyrovnanie, predstavuje určitú náhradu prislúchajúcu dedičovi do výšky jeho zákonného podielu z hodnoty nadobúdaného pozemku, určenej v čase smrti poručiťky. Uložením povinnosti už vlastníkovi pozemku do budúcnosti, odvolací súd obmedzil vlastníka pozemku pri výkone jeho vlastníckeho práva nad mieru prípustnú zákonom. Navrhla napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zmeniť, resp. zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

K dovolaniu Z. L. sa písomne vyjadril V. M., ktorý ho žiadal zamietnuť. Mal za to, že právny záver, ktorý prijal odvolací súd v dôvodoch svojho zmeňujúceho rozhodnutia o nutnosti zmiernenia preukázateľných tvrdostí a následkov legislatívnych obmedzení dedenia zákonom č. 180/1995 Z.z., je správny. Bolo a je preukázateľné, že reálna hodnota zdedeného majetku – lesného pozemku a lesného porastu v čase smrti poručiťky, je niekoľkonásobne

vyššia a hodnota zákonných podielov dedičov okrem dovolateľky, nezodpovedá ich reálnej hodnote.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorá je zastúpená advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie dovolateľky je prípustné a dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. V zmysle § 239 O.s.p. platí, že dovolanie proti uzneseniu je prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm. a/ O.s.p.), ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ (§ 239 ods. 1 písm. b/ O.s.p.). Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a) odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b) ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c) ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť podané dovolanie iba z dôvodov, že a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok

nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolacie dôvody pritom neposudzujú len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

So zreteľom na obsah dovolania a tiež vzhľadom na zákonnú povinnosť dovolacieho súdu skúmať, či dovolaním napadnuté rozhodnutie nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. (§ 242 ods. 1 O.s.p.), zaoberal sa dovolací súd otázkou, či v konaní nedošlo k vade konania v zmysle § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide vtedy, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Dovolateľka v dovolaní netvrdila, že konanie je zaťažené procesnou vadou v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p., existencia vady tejto povahy nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Dovolateľka namieta, že v konaní jej bola odňatá možnosť pred súdom konať. Dôvodom, zakladajúcim povinnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Dovolací súd v danom prípade dospel k záveru, že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté touto procesnou vadou.

V prejednávanvej veci súd prvého stupňa potvrdil nadobudnutie dodatočne objaveného dedičstva – pozemku KN parc. č. X. v kat. úz. K. v prospech Z. L. s povinnosťou vyplatiť ostatných dedičov do výšky ich dedičských podielov podľa hodnoty dedičstva už právoplatne ustálenej v predchádzajúcom štádiu konania a v dôvodoch svojho rozhodnutia skonštatoval,

že pre prípad darovania, výnosov alebo predaja nehnuteľnosti za trhovú cenu je povinná vyplatiť každému z dedičov jeho zákonný podiel do jedného mesiaca po obdržaní finančných prostriedkov.

Odvolačný súd v porovnaní so súdom prvého stupňa potvrdil uznesenie okresného súdu vo výrokoch nadobudnutia dedičstva a o trovách konania a zmenil (resp. doplnil) vo výroku vyplatenia ostatných dedičov nadobúdateľkou dedičstva. S poukazom na nízku hodnotu pozemku, ktorý nadobudla len jedna dedička, pričom táto nízka hodnota je dôsledkom princípu nadobúdania dedičstva smrťou poručiteľa a v záujme ochrany vlastníckeho práva, považoval za potrebné rozšíriť povinnosť nadobúdateľky dedičstva poskytnúť finančné vyrovnanie. Za účelom zmiernenia „tvrdosti“ následkov legislatívnych obmedzení dedenia zákonom č. 180/1995 Z.z. uložil Z. L. povinnosť v prípade prevodu vlastníctva k pozemku parc. č. X. kat. úz. K. doplatiť ostatným dedičom, okrem už určenej čiastky, aj sumu zodpovedajúcu ich dedičskému podielu z hodnoty veci pri jej prevode, ako aj výplaty prípadných výnosov.

Dovolačný súd je toho názoru, že toto konanie odvolacieho súdu, z ktorého vzišlo dovolaním napadnuté rozhodnutie, neprebehlo podľa zásad spravodlivého konania.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/2006 z 5. apríla 2007).

Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú a vykonávajú jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 41 O.s.p., § 123 O.s.p., § 115 O.s.p. a pod). Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby sa jeho vec, ak to zákon pripúšťa, prejedнала v dvojinštančnom konaní.

Podľa dovolacieho súdu odvolací súd svojím vyššie uvedeným postupom porušil právo dovolateľky na spravodlivý proces, pretože tým, že zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa v napadnutej časti a to rozšírením povinnosti nadobúdateľky dedičstva o povinnosť uloženú do budúcnosti, v skutočnosti dovolateľke odňal právo namietať správnosť jeho právneho názoru na inštančne vyššom súde. K novým právnym záverom odvolacieho súdu sa účastníci konania nemali možnosť vyjadriť, prípadne účinne sa brániť podaním riadneho opravného prostriedku. Svojím postupom teda dovolateľke odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami dovolateľky uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie krajského súdu v napadnutej časti podľa § 243b ods. 1, 2 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 3. februára 2010

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská